

César Aira (suom Anu Partanen): Tohtori Aira, ihmeparantaja. Lehmus.

Koti (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/>)

/ César Aira (suom Anu Partanen): Tohtori Aira, ihmeparantaja. Lehmus. (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net:443/cesar-aira-tohtori-aira-ihmeparantaja-lehmus/>)

César Aira (suom Anu Partanen): Tohtori Aira, ihmeparantaja.

Lehmus.

César Aira

Tohtori Aira, ihmeparantaja | Lehmus

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Siltalan kustantamo ja Anu Partanen ilahduttavat lukijoita jo viidennellä César Airan absurdilla ja hyvin viisaalla teoksella. Oikeastaan kyse on kahdesta pienoisromaanista, joista ensimmäinen on hulvaton ajatusleikki, ja toinen paljastaa järkisyitä niin absurdista lapsuudesta.

Ihmeparantamiseen viittaava teoksen nimi herättää uteliaisuuden siitä, miten temppu tehdään. Kyseessä voi olla huijaus tai ihme. Ja koska César Aira itse esiintyy ihmeparantajana, herää kysymys: onko kyse lukiessa syntyvästä

ihmeen kokemuksesta. Parhaimmillaan romaani on ihme, jota ei halua laskea käsistään. On syntynyt toinen tila, maailma josta lukija on kiitollinen.

Tohtori Aira ei ole maagi eikä mystikko, hän rakastaa järkeä. Varsinkin logiikka kiinnostaa häntä: erityisesti sellainen, joka tutkii vaihtoehtoisia malleja. Kertoja tunnistaa niitä omassa arjessaan, ja ne ovat yleisiä. Kaikilla on hetkiä, jolloin he häpeävät ja katuva virheitään. Tuollaiseen hetkeen kätkeytyy toive – olisipa mahdollisuus korjata erehdys. Se olisi ihme.

Romaani alkaa siitä, että tohtori Aira kävelee unissaan tuttua katuja. Hän löytää itsensä jonkin häpeällisen muisikuvan pysäyttämänä, miettimässä, miksi hän ei toiminut toisin. Olisipa ihmisellä mahdollisuus muuttaa typeriä tekojaan. Ja yhtä hyvin, olisipa ihmisellä mahdollisuus palata tilanteeseen, jossa oli terve, ja voisi välttää sairastumisen.

Tämä osoittaa, miten pitkällä hän on tutkimuksissaan. Katu on niin tuttu, että sen tuntee unissaankin. Ja koska katukäytävällä kulkeminen on samanlaista kaikkialla, ei unissakulkijalla ole mitään vaaraa. Hän voi olla vapaasti toisissa maailmoissa vaikka kulkee juuri tällä kadulla.

Aira on näin tekemässä ihmeparantajan taustatutkimusta. Jos hän saa sairaskohtauksen tällä kadulla, voiko ihmeparantaja siirtää hänet toiselle, samantapaiselle kadulle, jossa hän voisi kulkea saamatta kohtausta.

Nämä mietteet katkeavat siihen, että ambulanssi poimii hänet makaamassa kadulla, kohtauksen saaneena. On herättävä. Todellisuutta hallitseva lääkäri Actyn, johtaa suvereenisti lääketieteen aluetta, kaikkea muuta paitsi sattumaa ja ihmeparannusta. Hän rakentelee toinen toistaan monimutkaisempia juonia saadakseen tohtori Airan tiedot haltuunsa. Tällä kertaa Aira onnistuu pakenemaan ambulanssin todellisuutta.

Keskivaiheessa Aira suunnittelee Ihmeparannusvihkojen julkaisua. Hän on siirtynyt pelkästään teorian pariin, eikä käytännön praktiikka tunnu enää relevantilta. Mutta kirjoitustyö on jumissa erään ihmeeseen liittyvän loogisen ehdon vuoksi. Aira ei periaatteessa voi käyttää lainkaan esimerkkejä. Niitä kyllä olisi, mutta ihme on määritelmän mukaan jotain ennenkuulumatonta. Ei siis esimerkkejä.

Romaanin loppuvaiheessa tohtori Aira suostuu ottamaan potilaan. Lieneekö hän vihollislääkäri Actyn potilaita? Kyseessä on syöpää sairastava, alle 60 vuotias kuuluisa ja varakas mies. Aira hyväksyy potilaan siksi, koska tältä on jäämässä niin paljon keksken. Toisin sanoen mahdollisuuksien sfääri avautuu laajana miehen ympärillä, ihmeeparantumiseen tarvittava vaihtoehtoisuus maailma on siis erityisen suuri. Mies on kuin romaanihenkilö, jossa on potentiaalia.

Kirjailija Caesar Airan sanotaan kirjoittavan improvisoiden. Hän itse on puhunut "lentotaidosta", lentoon lähdöstä ja kyvystä jatkaa. Tällainen kirjoittaminen on tapahtuma, johon voi valmistautua, mutta sitä ei voi parannella eikä editoida. Se rinnastuu ihmeeparantamisen praktiikkaan.

Kyseessä ei ole vain mahdollisen maailman luominen ja tuominen miehen elämään kuten teoksen alkuosassa ounasteltiin. "Maailman rakentaminen" joka tunnetaan digitaalisissa peleissä ei tohtori Airan mukaan ole hyödyksi, koska se on ennalta rakennettua eikä sellainen riitä, kun on puututtava elävään nykyisyyteen. Vain tohtori Acryn tapaiset lääkärit pitävät ihmistä niin ennakoitavana konenistona, parannustoimet voidaan suunnitella. Aira uskoo että ihminen on vapaa tapaus – on siis improvisoitava:

Kyse ei tarkasti ottaen ollut vain "improvisoinnista" vaan siitä että hänen piti löytää omien, koko elämän aikana kehkeytyneiden pohdintojen aarrearkusta juuri se mikä toimisi. (67)

Lehmus eli lapsuuden sosiologiaa

Pienoisromaani *Lehmus* alkaa kuvauksella lapsuuden puusta, joka kaadettiin. Näin Aira yrittää kirjoittamisen avulla ymmärtää jo kadonnutta lapsuuttaan. Muistojen ja menneen kuvaamisen ohella kertoja paneutuu 50-luvun Argentiinaan kuin sosiologi.

Perheen ainoan lapsen kiintymys isään ja äitiin saa rinnalleen ajattelijan huomioita siitä, miten he edustivat aikaansa. Samalla Aira tunnistaa heistä itsensä – molemmat ovat varsin absurdeja tapauksia.

Airan lapsuutta ei siis kerrota muistikuvien kimarana, kerronta rakentuu anekdootteina. Viittaukset ”fiktiiviseen elämäkertaan” jäävätkin kovin epämääräisiksi: kyseessä on anekdootille ominainen tapa kärjistää ja paisutella, huulenheitto pikemminkin kuin fiktio tai todenmukaisuus.

Aira kertoo olevansa perheen ainoa lapsi, ja naapurustossa kaikilla oli yksi lapsi perhettä kohden. Se oli aina poika. Jos perheessä oli useampia lapsia, he olivat kaikki tyttöjä. Jos taas ensimmäinen oli tyttö, niin yritettiin uudestaan. Mutta kun toinenkin oli tyttö, yritettiin vielä kerran. Näin perheessä oli joko yksi poika tai sitten kolme tyttöä. Näin siis Aira tekee asiasta anekdootin. Tämän jälkeen paljastuu syy moiseen perhesuunnitteluun: suosiossa olivat poikalapset, ja köyhille riitti yksi poika.

Aira tekee mielellään loogisia päättelyjä, joissa totuus ja absurdius punoutuvat yhteen: näin syntyy anekdootti perheen vuokralla asumiesta.

He asuvat yksin suuressa, monikerroksisessa talossa, mutta ahtaasti vain yhdessä huoneessa. Perhe tekee samoin, kuin köyhät naapurit yhden huoneen asunnoissaan. Tämä syyn lisäksi Aira toteaa, että ehkä pieni perhe halusi vain olla lähellä toisiaan. Vuokraa asunnosta maksetaan vähän, kunnes sitäkään ei enää peritä. Tämä absurdi tilanne saa selityksensä kuolinpesän kiistoista: omaiset eivät myy taloa kellekään toisista omaisista eikä ulkopuoliselle. Lopulta he eivät peri vuokraakaan, pelkäävät että vuokran pyytäminen voisi karkoittaa asukkaat ja talo rapistuisi tyhjillään. Airan anekdootit kuulostavat usein absurdeilta, mutta ovat täysin loogisia.

Argentiinalaista 50-luvulla hallinnutta ”peronismia” Aira kuvaa ristiriidassa olevaksi hysteeriseksi hallinnoksi. Peronismi puolusti vähäosaisia ja vahvisti samalla autoritaarista hallintoa. Aira luo isähahmonsta muotokuvan peronistista, josta tulee hermoraunio koska ei osaa kohdata ristiriitoja elämässään.

Isä, sähkömies, on hermostunut ja levoton. Hän olisi varmaan hermoraunio, ellei hän joisi alituiseen lehmuksenkukkateetä. Aira pohtii useaan otteeseen, miksi isä, musta mies, perusti perheen Pringlesin pikkukaupunkiin valkoisten alueelle. Ehkä hän yksinkertaisesti vain rakastui.

Isä on vähäpuheinen, mutta ajattelee syvällisesti. Äiti taas höpöttää, puhuu mitä sylki suuhun tuo, ja onnistuu näin välttämään kaiken ajattelun. Ja kertoja on tietenkin perinyt nämä molemmat taipumukset, ja se näkyy tässä pienoisromaanissakin. Välillä kerronta on tyhjäkäyntiä, vailla sanottavampaa päämäärää, välillä hyvinkin tarkkanäköistä.

Isän ajattelukyky on osa hänen hermostuneisuuttaan, koska hänen sovinnainen elämänasenteensa saa ajatukset tuntumaan häiriöiltä.

On selvää, että isän mieli on institutionaalisesti rakentunut: hän palvoi katolista kirkkoa ja peronistien hallitusta. (115)

Tämä paljastui tilanteessa, jossa perhe kuunteli radiosta absurdia, Garzia Lorcan kirjoittamaa kuunnelmaa. Poika pitkästyi, äiti ylisti, mutta isä tajusi yhtäkkiä että kuunnelmahan on oikea ihme:

”Isä vaipui aina vain syvemmälle mietteisiinsä etsiessään sanoja ilmaisemaan pakenevia ajatuksiaan:

– Kirjoittaakseen jotain joka on niin vastakkaista sille mitä ihmiset yleensä tuntevat (...) Hänen täytyy ... keksiä ... kirjoittaa... kuin hän näkisi elämän (...)

Me näemme elämän... täältä tuonne. Kun taas hän ... tuolta tänne (...) Hän kulkee vastavirtaan... se on kuin. Elämä ylösalaisin.

Tässä kohtaa hän löysi tavan jolla ilmaista ajatuksensa, ja hänen äänensä muuttui vakaammaksi. ” Elämä ylösalaisin. Niin se on. Kirjoittajan täytyy elää elämä ylösalaisin. (160)

Kertoja palaa usein tähän isänsä oivallukseen, jopa silloin kun pohditaan isän surkeaa työura sähkömiehenä. Aira kysyy, liittyikö isän sovinnaisuus siihen, että mustan tulokkaan kannatti olla mahdollisimman tavallinen. Ainakin sovinnaisuus palkittiin. Isä oli saanut sähkömiehen viran palkaksi siitä, että oli uskollinen Peronin kannattaja. Hän oli uskollinen vailla ideologiaa, ja samanlaista oli hänen uskonnollisuutensa. Isä oli harras ja muodollinen katolinen. Kun peronismin aika oli ohi, kaikki tuo häipyi hänen mielestään – ja yhtä kevyesti häipyi myös uskonnollisuus.

Romaanin loppua kohden äiti nousee esiin. Hän on eriyisen pienikokoinen nainen, joka vaikutti iloiselta ja puheliaalta, mutta poika näki että hänen elämänsä oli pelkkää huomaamatonta kärsinystä.

Vuosien mittaan hän sulkeutui yhä syvemmälle kärsimyksensä päätyen lopulta eri maailmaan, jossa oli omat lakinsa. Mutta hän ei sitä itse tiennyt, koska oli luonteeltaan sosiaalinen ja utelias, hän piti jatkuvasti yhteyttä naapureihin. (115)

Airan molempien pienoisoromaanien teemana toistuvat ihmisten monet erilliset maailmat: pelottavan todellisuuden välttämien, itselle kehitellyt pakopaikat, "toiset maailmat".

Isä mykistyi, sisäisesti ja ulkoisesti. Hänellä ei ollut enää mitään sanomista. Hän sisäisti historian kirokun dialektiikan, se imeytyi hänen kylmän ja elottoman kieleensä jokaiseen sopukkaan ja hänestä tuli hermosairas. Sen jälkeen hän ei enää jaksanut piitata maansa todellisuudesta, joka oli yhtä hysterinen tai vielä hysterisempi kuin hän. (151)

Eräs äidin vaalimista mielikuvista toisesta maailmasta liittyi morsiamen häppäpäivänä. Tämä morsiamen onni oli ainut seikka, joka sai äidistä esiin runollisuutta. Airaa kiinnosti erityisesti äidin muisto eräistä suurtilallisen tyttären häistä, jossa hän oli tyttönä nähnyt ihmeellisen morsiuspuvun. Se oli unelma, se oli valkoista satiinia.

Noihin aikoihin kaikki nuoret naiset haaveilivat häistä ja morsiuspuvuista. Se oli ainoa kerta elämässä, kun he saivat esiintyä prinsessana ... Se oli niin järjetöntä, mutta myös todellista. (155)

Mutta tuo unelma morsiamesta ei onnistunut peittämään inhottavaa kuvaa vanhastapiiasta. Sillä tyttönä äiti oli pelännyt, ettei pääse naimisiin: siksi hänen mieleensä jäi vaino ja viha kaikkia vanhojapiikoja kohtaan.

Cesar Airan molemmat pienoisoromaanit ovat kerronnaltaan samankaltaisia, absurdit, ristiriitaiset ja traumaattiset anekdoottimaiset tapaukset nähdään usein koomisesti, tarkka ajattelu paljastuu tarinan edetessä.

César Aira: *Tohtori Aira, ihmeaparantaja. Lehmus.* suom Anu Partanen, Siltala, 2024.

Risto Niemi-Pynttäri on kirjoittamisen ja kirjallisuuden dosentti Jyväskylän yliopistosta.

« Previous:

Karin Smirnoff (suom Outi Menna):
Sokerikäärme (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/karin-smirnoff-sokerikaarme/>)

Next:»

Tessa Hadley (suom Marianna Kurtto): Kun
on ilta (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/tessa-hadley-kun-on-ilta/>)

admin

Vastaa

Viesti

Nimi

Sähköposti

Lähetä viesti

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed \(https://akismet.com/privacy/\)](https://akismet.com/privacy/).

Spefi -romaaneja (Tomi Sirviö)

Proudly powered by WordPress (<https://wordpress.org>) | Theme: Content (<https://spicethemes.com>) by
SpiceThemes
